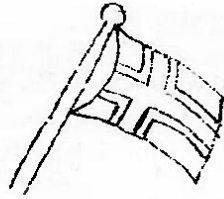

FRITT LAND

Nr. 114 - 1. årg.

Onsdag, 20. desember 1944.

ENIGHET GJØR STERK

Nazipropagandaen lever for tiden høyt på hendelsene i Hellas, Nederland og Belgia. De er også mer enn sørgelige. I Tyskland støtter det godt oppunder et vakkende regime; utenfor Tyskland legger de hindringer i veien for de militære operasjonene; de truer med å forlenge krigen. Og dette er allikevel det minste. Vårre er det, at de kanskje skaper mistro til de forenede nasjoners felles store krigsmål: Et framtidig fredelig samarbeid innen folkene og mellom folkene bygd på folkestyrets sikre grunn. Det kan nok våre pessimister som i dag tenker: Er dette det første de bruker friheten til! Tegner virkelig framtiden seg så mørk?

Det er all grunn for samtlige nå og tidligere okkuperte folk og alle eksilregjeringer nöye å følge situasjonen og lære av den. En kan aldri få erfaringer nok. Underkaster vi også begjærhetene en nöktrem bedømmelse kan utviklingen hverken karakteriseres som uforståelig eller håplös. Befrielsen kom til mennesker som i løpet av fire - fem års forsmædelig nazityranni hadde lidd under alle mulige psykiske og fysiske savn. Er det ikke menneskelig at de kanskje tror seg befrikk også for savnene? Tillitsfullt krevende vender de seg mot det nye styre. Men kunne disse ulykkelige arvtakere i det fallitte nazistiske dødsbår svare noe mere enn med Churchills berönte: Vi kan ikke by dere annet enn blod, svett og tårer. Landene var berövnet sine verdier, samfundslivet var i uorden, finansene i kaos. Nazistene hadde spist alt spiselig, hadde herjet og ödelagt og brutt ned. Det kreves nye öfra av den lidende menneskehet for å bygge opp alt det som i disse år er revet ned. Hvor lett kunne ikke den historiske sats få ny aktualitet, at menneskene oftere retter sine bebreidelser mot den tid da feilene betales enn mot den da de begås. Og det ömtålelige problem om hvorledes goder og byrder skal fordeles får ny og uhyggelig aktualitet. Sjansen for uenighet la latent i selve den ulykke nazismen har fört over verden, hvor stor enighet der enn måtte väro om nazismens vederstyggelighet i seg selv. Og denne sjanse for spild var "gefundenes Frässen" for nazistene. Sikker har de hatt sin finger med i spillet. Noen opptrer som emigranter og mistenkeliggjör hjemmefronten, andre arbeider i hjemmefronten og forgiffter forholdet til eksilregjeringene. Noen peker for industrilederne på arbeidernes meningslöshet, andre peker blant arbeidernes på industripanepens meskede buk. Visselig krever også noen av dem en ganske anderledes händhendt framgangsöate mot quislinger og samarbeidsmenn, enn de slappe regjeringer akter å bruke. Og alle disse lidende mennesker som plutselig ble fri for nazitrykket, for dem ble friheten noe vanskelig og uhandterlig. Og de falt lett i den felle naziprovokatorene listig stillet opp.

Men var sjansene for uenighet til stede i befrielsesöyeblikket, så skulle sjansen for å oppnä enighet väro minst like så store, hvis de bare var blitt brukt. For uenigheten gjaldt ikke de store skilende spørsmål. Den gjaldt öfte nok ting, som ut fra det store som var felles, i virkeligheten var smått. Karakteristisk var forholdene i Hellas. Kieglerna beretter at begge parter mistenker hinannen for å vilie innföra en totalitär styreförs med makt. Ingen av dem vil det, men begge tror at den annen part vil det. Det er visst ingen grunn til å tvile på riktigheten av denne framstilling. Det hele er en strid om pavens skjegg - og han har som bekjent ikke noe. Allikevel går de stridende parter över til öpen borgerkrig.

I de fleste tilfeller bygger uenigheten bare på en mistenksomhet, som sjelden er berettiget. Öfte er det arv fra den tiden for millioner av år siden, fra fär den nävärende verdenskrig. Flere ganger har allierte offiserer möglet. Men skulle ikke de patrioter, som for uker eller måneder siden kjempet side om side i full enighet, av seg selv kunne mötas og tale

öpent om sakene? Mistenksomheten må vekk. Nazistene og de mange begjærber spekulere i den. Betegnende er forholdene i Finland. I den nävärende regjering sitter alle partier og samarbeider godt. Og kommunistene har etter de siste meldinger besluttet ved kommende riksdagsvalg ikke å opptrö som eget selvstendig parti men bare stiller kandidater sammen med "demokratiske förbund för Finlands folk" og under dets ledelse. Partiet har erklärt at de vil støtte de partier som godkjenner förbundets prinsipper. I Italia og Romania har de også fått samlingsregjeringer på bred basis, hva de för ikke hadde. Det ser ut som om folkene etter händen förstår at samarbeid må til.

En essensiell ting ved demokratiet er respekt for minoritetene. De skal ikke styre, men de skal heller ikke hugges ned eller puffes til side. De er uunnvärlige elementer i en folkestyrt stat. Alle må i befrielses öyeblikk väro klar över at det å väro en fri borger i en folkestyrt stat er en höyere livsform enn å väro slave i en totalitär. Det forplikter. Ikke minst til samarbeid. Dette synes mange i de befrikk land i et öyeblikk rus å ha glemt. Okkupasjonstiden har vist folkene, at de eller fleste - bortsett fra quislinger og samarbeidsmenn - var enige om hovedsaken. Det har vist dem enda en ting: At det går an å samarbeide, intimt og tillitsfullt, selv om en er uenig i meget, bare en er enig i hovedsaken. Og så begynte de befrikk allikevel å slåss om det mindre! De kan ikke ha trukket konklusjonen av sine egne erfaringer.

"DAGSPOSTEN" DE MÅSKERT.

En av nazistpropagandens finesser består i at de rundt omkring i nörötre land har aviser, som later som de er sterkt nasjonale, men som underholdes av den tyske stat og som har som eneste oppgave å forsvare tysk oppfatning og å spre tysk propaganda. Disse aviser siteres av den tyske propaganda som "de nöytrale" oppfatning. Vi har öfte sett tilfeller av dette, og ved särlig höytidelige anledninger blir vedkommende sitat gjengitt i faksimil for at enhver kan se at sitatet er riktig og uforfalsket. En av disse "nöytrale" aviser er nå blitt avslört, det er den svenske avis Dagsposten. For en tid siden förödd den svenske härs överstbefälende general Jung forsendelser av Dagsposten til svenske forlegninger og til svenske militäre lokaler, med den begrunnelse at avisen hadde mottatt utenlandsk ökonomisk stötte og stillet seg til rådighet for utenlandske interesser. Dagsposten forsökte först å spille rollen som forfulgt uskyldighet og reiste sak mot den överstbefälende. Saken falt rett til jorden, og Dagsposten frafalt sitt krav om sak. Politirapportene er nå offentliggjört i utdrag, og det framgår av det offentliggjörte at avisen siden 1. desember 1941 er kommet ut ved hjelp av hjemmelig tysk stötte og at den i men tid fikk nöddelige tilskudd av tysk valuta. Fra 28/4 1943 til 21/7 1944 har avisen mottatt över 250.000 svenske kroner. Dertil betalte det tyske utenriksdepartement avisens korrespondent i Berlin, Gernandt, foruten lönn, 800 merk pr. måned. Särlige utgifter ble også betalt. Korrespondenten innrömmet at avisen var kommet til å stå i avhengighetsforhold til det tyske utenriksdepartement. Videre framgår det av politirapportene at det fra tysk side ble fördröet at avisen skulle ta fram visse nyheter, öfte med angivelse av at de stömmet fra London, Lissabon og andre steder. Det var også konstateret ved undersökelsene at tankegang som var förholdt fra tysk side var kommet inn i avisens ledere. Tyskerne hadde også fördröet at enkelte nyheter ikke skulle örtales. Det er meget karakteristisk at de tyske bidragene stoppet ötter at avisen ble förbudt i militäre forlegninger. At politirapporten ikke er offentliggjört i sin helhet grunnet seg visstnok på diplomatiske hensyn, mener man i Sverige.

Man har i Sverige reist spørsmålet om hvorledes det er med de andre nazivisene i Sverige: "Nasjonell Tidning", "Nasjonell Krønika", "Nationen", "Den Svenske", "Sverige Fritt" o.l. De er alle forrederaviser tross sine utpregede svensknasjonale navn. "Folkets Dagblad" er spesielt nevnt som mistenkelig, bl.a. i Riksdagen.

NAZI PROPAGANDA

Våre hjenlige nazister har fra første stund forsøkt å ta til inntekt innflytelsesrike menn med eller mot deres vilje. I mangel på tilslutning har de fortrinnsvis misbrukt våre avdøde store diktere fra Per Sivle til Bjørnson og Ibsen ved løsrevne sitater av ting som er skrevet for nasjonalistene siden under ganske andre forhold og lenge før hitlerismen så dagens lys. Deres siste anbring på området er republikaneren Gunnar Heiberg. I Aftenposten for lørdag den 2. desember er ligningssjef Ragnar Olafsen ute med en artikkel om Gunnar Heiberg med sitater fra dennes komposisjoner fra 1905 om Nansens reiser og offisiell misjon. Vi klipper Gunnar Heiberg gjennom Olafsen og Aftenposten:

"Men skulle han tilfeldigvis ikke ha talt slik, skulle han ha sagt i det motsatte, ja - så har han reist til utlandet for noen landsmenn og mot noen andre. Da har han søkt å påvirke utlandet for sitt parti og mot det andre partiet. Og å reise til utlandet på slikt er mildest talt en tvilssom ting. Og til tvilsomme ting ville jeg i allefall nødig et Frithjof Nansen skulle låne seg".

Det er ikke nødvendig for oss å forsvare Nansen. Men tillat oss et par spørsmål, herr Olafsen. Hva gjorde Quisling i Tyskland i 1938 - 1939 - 1940? Reiste han til utlandet for noen få landsmenn og mot de mange andre? Da har han søkt å påvirke utlandet for sitt lille parti og mot oss andre - flertallet. Og å reise til utlandet på slikt er mildest talt - ja hva, herr Olafsen. Det skulle vel ikke være forrederi? Nansen var ikke tvilssom. Quisling er mildest talt utvilssom. Det går en nemesis - herr Olafsen.

Gosse.

NORGES NYTT.

I avisene omtales det at det lørdag vil bli spilt en kabaret på Rosenborg Galla Teater. Det fristes med sensasjonelle ting og det er visstnok hensikten å fortsette forestillingene framover. Ingen god nordmann må gå på disse forestillinger, som arrangeres av nazisten, medlem av hirdens musikkorps, Thorbjørn Bløgen. -

To farger på Grini er blitt skutt innen leirområdet. Den ene er Børthi Reichelt, som ble arrestert samtidig med Aubert og Salvesen. Han var en fetter av den siste og hans bror er tidligere blitt skutt. Den annen var en Helseth fra Hønefoss. Videre er en av fargene, Osnes, død som følge av overanstrengelse under straffeeksersis.

Den 27/11 ble den tyske lastebåt "Riegel" og den norske båt "Korsnes" senket av britiske fly utenfor Sannessjøen. Riegel hadde 3.000 mann om bord, hvorav 1.000 menn tyske tropper og 2.000 russiske krigsfanger. Av krigsfangene ble 7 reddet. 2 tyske vaktbåter ble skadet. -

Det tilstilles i disse dager offentlige tjenestemenn, bl.a. politiet, spørreskjemaer, hveri det erodes om opplysninger om pårørende, deres adresser o.s.v. Disse skjemaer skal selvsagt ikke besvares. Hensikten med dem er åpenbart å lette arrestasjonene av gisler for det tilfelle at tjenestemannen skulle forsvinne. -

Som følge av det økende antall sabotasjehandlingar mot krigsviktige bedrifter, har tyskerne selv overtatt vaktmakt ved en rekke bedrifter. Derfor kommer spørsmålet om bedriftsvaktene igjen i en annen stilling. Heretter er parolen: I de tilfeller tyskerne selv overtar vaktmakt, skal alle ekstravilte vaktmannskaper utenom de faste vaktmenn, nattvakter, portiere o.l. trekkes tilbake. Parolen er utsendt fra Hjemmefrontens Ledelse.

Chr. Juell Scheberg, Hømar, ble i de første dager i desember dodelig

NYHETENE TIRSDAG.

Vestfronten. Den nylinnede tyske offensiv over den 80 km lange strekning mellom avsnittet S for Helmedy til grensa mot Luxembourg, fortsetter i øket tempo. Voldsomme kamper nær langs Belgias grensa. I Belgia har det lykkes general Hodge, sjefen for 1. amerikanske arme, å stoppe et gjennombrudd i N, og litt terreng er gjenerobret. På et avsnitt i S rykket tyskerne for holdsviis uhindret gjennom skogene. 25 tyske panservogner er ødelagt og 46 tyske fly skutt ned. Selv mistet de allierte 11 jagere. - Av strategiske grunner er alle detaljerte meldinger om kampene forbudt, men det har lykkes en korrespondent å sende følgende beretning: Det er nå bastepte tegn som tyder på at det tyske frænstøt er en offensiv i stor målestokk. Velene bak fronten er fulle av tyske tropper. Gjennombruddet skjedde ved at det ble satt inn store styrker på små frontavsnitt. Det er klart at offensiven ennå ikke har utviklet seg til full styrke. Men om troppebevegelesene på tysk side er kraftige, er det samme også tilfelle med de allierte. Det er sannsynlig at det av denne kolossale troppekonsentrasjon vil utvikle seg det hittil største slag på vestfronten. - Tysk kringkasting sendte i går ut en melding om den store offensiv. Føreren har vært taus fordi han i dager og netter har planlagt denne offensiv til minste detalj. - General von Rundstedt har oppfordret troppene til å sette alt inn i en siste kreftanstrengelse. - General Wason, B.B.C. militærkronikør, skriver: Den tyske overkommando vil sannsynligvis ønske å få sitt folk til å tro at offensiven har store mål i sikte, men det er mere sannsynlig at det er overkommandos plan å bringe forstyrrelse i de alliertes forberedelser for vinter felttoget. De allierte var svake i dette avsnitt. Offensiven viser fantasifull og dyktighet og tyder på at de militære sakkyndige har fått mer frie hender enn siden invasjonen. Mens de allierte har nok tropper til å slå mindre frænstøt tilbake, kan ikke de allierte vente å kunne slå tilbake et frænstøt med en gang hvis den tyske overkommando setter i gang en stor offensiv. Man kan være sikker på at de allierte var forberedt på disse eventualiteter, men alle planer vil ta tid og i mellomtiden må man regne med vinninger for tyskerne. - Ved brufestet ved Dillingen og Lauterburg har de allierte hatt framgang. Ved Saargemünd har de rykket fram 2 km. Ved de tyske forsvarsstillinger i Pfalz har det vært en framgang på 2 km NV for Welsenburg. Det har også vært framgang NV for Kolmar.

Østfronten. Russerne rykket mandag inn i Tsjekkoslovakia på Brad front N for Miskolcs. Heftige kamper fortsetter ved festningsverkene langs grensen. Søndag ble det tatt 1.850 tyske og ungarske fanger. I det nordre Polen har det vært lokale trefninger hvor russerne har hatt overtaket. - Titos styrker har befrikket det viktige veiknutepunkt Podgora i Montenegro. En korrespondent skriver fra Jugoslavia: For tyskerne er forholdet snudd opp ned i Jugoslavia. Hvor Tito har utkjempet desperate kamper for å slippe å bli omringet, har partisanene nå innringet en tysk bergdivisjon som er gått i fællen. Det er baktropper på retrett fra Hellas.

Flyangrep. En stor styrke britiske fly har angrepet Gdynia, hvor de fleste kampskip i den tyske marine nå er stasjonert. 500 tunge amerikanske bombefly angrep mandag Köln, Koblenz og Mainz.

Hellas. I Athen fortsetter kampene. Veien mellom Athen og Pireus er praktisk talt ryddet, og forsyninger kan komme fram. Britiske fly har kastet ned forsyninger til den britiske overkommando som er omringet utenfor Athen.

Østen. Amerikanerne rykker fram i nordvestlig retning på Hinders uten å møte nevneverdig motstand. På Leyte fortsetter opprensningene. Amerikanske fly fra base i Kina har angrepet industriområde i Japan.

Italia. Det pågår heftige kamper NV for Fænze.

Amerikanerne har drept 258.000 menn, tap i flyvåpenet ikke medregnet.

Polen. Den amerikanske utenriksminister Stettinius erklærer at Amerika ønsker et sterkt, fritt og uavhengig Polen. USA ønsker at grensespør-